

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 22/11/2018

Adam Bodnar

III.518.21.2018.JA

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Szanowna Pani Minister

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) dnia 26 lipca 2018 r. opublikował opracowanie dotyczące gromadzenia danych statystycznych dotyczących przemocy w bliskich związkach (dostępne na: <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/data-collection-intimate-partner-violence-police-and-justice-sectors-poland>), w którym eksperci Instytutu przedstawili zalecenia dla Polski dotyczące poprawy sytuacji w tym obszarze.

Dokonana przez Rzecznika Praw Obywatelskich analiza powyższego raportu oraz przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) wskazuje na konieczność dostosowania norm prawa krajowego do standardów w zakresie dostarczania danych określonych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw - dalej: Dyrektywie ws. Praw Ofiar oraz Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 961) - dalej: Konwencji Stambulskiej.

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn definiuje przemoc w bliskich związkach jako wszystkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychicznej lub ekonomicznej, która występuje między byłymi bądź obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca zamieszkuje lub nie zamieszkuje wspólnie z ofiarą. Tak ustalony zakres pojęcia przemocy w bliskich związkach jest zgodny z definicją przemocy w rodzinie określoną w Konwencji Stambulskiej.

Na gruncie polskiego prawa przemoc w rodzinie jest zdefiniowana w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste „członka rodziny”, w szczególności narażanie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszanie godności, nietykalności cielesnej, wolności, w tym wolności seksualnej, powodujące szkody w obszarze zdrowia fizycznego lub psychicznego, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne. Definicja „członka rodziny” obejmuje małżonków, wstępnych, zstępnych, rodzeństwo, powinowatych w tej samej linii lub stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą.

Taka konstrukcja przepisu art. 2 ustawy uniemożliwia identyfikację przemocy w bliskich związkach oraz nie obejmuje niezamieszkujących wspólnie byłych i obecnych partnerów, co powoduje, że przemoc wobec partnera, który nie mieszka ze sprawcą nie może być statystycznie rozliczona. Kwestia ta znalazła odzwierciedlenie w zaleceniach skierowanych do Polski przez EIGE, w których Instytut zaleca poszerzenie definicji „członka rodziny” w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz modyfikację koncepcji przemocy stosownie do zapisów Dyrektywy ws. Praw Ofiar i Konwencji Stambulskiej.

Wskazania Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn są zbieżne z postulatami legislacyjnymi zgłaszanymi przez Rzecznika Praw Obywatelskich. W wystąpieniach generalnych kierowanych do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹ Rzecznik podnosił potrzebę rozszerzenia definicji przemocy w rodzinie, którą posługuje się ustawa w taki sposób, aby swoim zakresem obejmowała przemoc ekonomiczną oraz relacje osób, które nie pozostają w stałym związku lub małżeństwie i nie mieszkają razem, a mimo to dochodzi między nimi do aktów przemocy. Wskazywał także na konieczność rozszerzenia zakresu stosowania ustawy na sytuacje, gdy do przemocy dochodzi poza rodziną. Ograniczenie stosowania zapisów ustawowych wyłącznie do zaistnienia przemocy w rodzinie powoduje, że brak jest wymaganych Konwencją Stambulską środków ochrony kierowanych do ofiar przemocy doświadczanej w innych obszarach życia (m.in. na uczelniach, w szkołach, w przestrzeni publicznej).

¹ pismo z dnia 1 sierpnia 2014 r. (I.816.5.2014.KWŻ) oraz pismo z dnia 7 grudnia 2016 r. (III.518.16.2016.JA)

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958 z późn. zm.) uprzejmie proszę Panią Minister o przedstawienie stanowiska w omawianym zakresie oraz rozważenie zasadności podjęcia inicjatywy legislacyjnej.

Z wyrazami szacunku

(podpis na oryginale)